

בס"ד. ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב (מאמר א) ה'תשכ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

ויענך וירעיבך ויאכילך את המן גו' למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם¹. ומדייק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במאמרו ד"ה זה דשנת תרע"ה², דהמשמעות מאומרו ויענך וירעיבך ויאכילך גו', היא, שהמן גופא הוא בחי' וירעיבך. וכן איתא במד"ר³ וכי מאכל של רעבון נתן להם הקב"ה. וצריך להבין הענין בזה, דכיון שזהו ענין של אכילה, א"כ, איך הוא ענין של רעבון. גם צריך להבין מ"ש למען הודיעך וגו', דלכאורה, איך נעשית ידיעה זו ע"י מן, שגם הוא נקרא לחם, יותר מאשר ע"י לחם ע"ד הרגיל. וגם צריך להבין מהו ענין מוצא פי הוי' גו'.

(ב) **ויש** להקדים תחילה מ"ש הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו, היינו שירידת המן היתה דבר יום ביומו דוקא. דהנה, יש אופן השפעה שבזמן א' נמשך על ריבוי זמן, וכפי שמצינו באליהו דכתיב ביי' ויאכל וישתה וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה [והיינו, שענין זה לא הי' כמו במשה דכתיב ביי' ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, שלא הי' זה ע"י הקדמת אכילה שתספיק לזמן שלאח"ז (ולהעיר, שיש דעה⁴ שמשה רבינו הצטער מהעדר האכילה והשת' במשך ארבעים יום). משא"כ באליהו דכתיב ביי' קום אכול כי רב ממך הדרך גו']. ומבואר במק"א⁵ שנודמן לו ניצוץ גדול שבכח זה הלך ארבעים יום כו'. וא"כ, גם ההשפעה שע"י ירידת המן היתה יכולה להיות באופן כזה, ולמה הוצרכה להיות באופן דדבר יום ביומו דוקא.

(1) פרשתנו ח, ג.	(6) תשא לד, כח.
(2) המשך תער"ב ח"ב ע' א'צג ואילך.	(7) שמור"ר פמ"ז, ז.
(3) קה"ר פ"ה, יו"ד.	(8) מ"א שם, ז.
(4) בשלח טז, ד.	(9) ראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' קנה. ע' קסא.
(5) מלכים"א יט, ח.	

ג) אך הענין הוא¹⁰, כדאיתא בזהר¹¹ על הפסוק¹² איש אל יותר ממנו עד בוקר, א"ר יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עלאה, דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה, וכל יומא יהיב מההוא ברכה דקביל בההוא יומא דילי, ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר, מ"ט בגין דלא יהיב ולא יוזיף יומא דא לחברי' כו'. ומובן מזה, דהא בהא תליא, דמפני שכולהו יומין מתברכין מיומא שביעאה, משו"ז לא יהיב ולא יוזיף כו'. וצריך להבין מהי שייכות הענינים זל"ז. וגם צריך להבין, הרי כל ההשפעות (לא רק השפעת המן) הם מיום השבת, ולמה דוקא במן נאמר אל יותר גו'.

ד) ולהבין זה צריך להקדים תחילה מה שעיקר המשכת המן למעלה הי' בשבת דוקא, כדרשת רז"ל¹³ על הפסוק¹⁴ ויברך אלקים את יום השביעי, ברכו במן¹⁵, משא"כ למטה לא ירד המן בשבת, כי אם בששת ימי החול דוקא. והענין בזה, דהנה, המן הוא מבחי' טלא דבדולחא דנטיף מעתיקא¹⁶, שזהו בחי' פנימיות עונג העליון דג"ר דעתיק. והמשכתו למטה (עד שנתלבש למטה בלבוש גשמי) היתה ע"י ששה מדות דז"א דאצילות. אמנם, להיות ששרש המשכתו הוא מבחי' פנימיות העונג, הרי בחי' זו אינה באה בצמצומים כ"כ עד שתרד ותתלבש בבחי' ז"א דאצילות, וגם אי אפשר שבחי' ז"א דאצילות יוכל לקבל האור והגילוי דפנימיות העונג. אך ענין זה נעשה ביום השבת, שאז היא עליית המדות בבינה, ועד שהעלי' היא בבינה דעתיק שכוללת כל הג"ר דעתיק, ולכן ביכלתם לקבל אז בחי' פנימיות עונג העליון. וזהו שעיקר המשכת המן הוא בשבת דוקא, כי, בימות החול אינו יכול להיות נמשך משרשו ומקורו בבחי' פנימיות עונג העליון, כיון שאור זה אי אפשר שיתצמצם ויומשך בסדר השתלשלות, ורק בעליית המדות ביום השבת הרי הם מקבלים את האור. אמנם, בשבת גופא לא ירד המן למטה, כי¹⁷, בשבת אין בחי' ירידה והשתלשלות למטה, אלא אדרבה, שהמדות עולים למעלה, ולכן לא ירד המן בשבת. ואע"פ שכל שאר ההשפעות נשפעים

14) בראשית ב, ג.

15) ראה לקו"ש חט"ז ע' 173 הערה 7.

16) ראה זהר ח"ב סא, ב. סב, ב. פח, א.

ח"ג קכח, ב. קלה, ב.

17) ראה גם המשך תער"ב שם ע' א'עה.

10) ראה גם אוה"ת בשלח ע' תרלח

ואילך. המשך תער"ב שם ע' א'סא ואילך. ע' א'פו ואילך.

11) ח"ב סג, ב.

12) בשלח טז, יט.

13) ב"ר פ"א, ב. וראה מכילתא יתרו כ, יא.

גם בשבת, שהרי הקב"ה מוריד גשמים ומצמיח דשאים כו'¹⁸, הנה ידוע¹⁹ שהעליות דשבת הם בבחי' הפנימיות דוקא, ולכן כל שאר ההשפעות שהם מבחי' החיצוניות נמשכים בשבת ג"כ, אבל המן, להיותו בבחי' פנימיות, לא ירד למטה בשבת, לפי שהוא בבחי' עלי', וההמשכה למטה היא בששת ימי החול, לאחרי ירידת המדות בסדר השתלשלות.

ועפ"ז יובן ג"כ מה שירידת המן היתה דבר יום ביומו דוקא. דהנה, המן הוא מבחי' פנימיות ועצמות עונג העליון, והיינו שבחי' עצמות עונג העליון עצמו יורד ובא בהשפעת המן למטה. והגם שבהמשכתו למטה אינו כמו שהוא בשרשו ומקורו בבחי' פנימיות עונג העליון ממש, בחי' עונג עצמי הבלתי מורגש, מ"מ, הרי זה המשכת עונג העצמי, שגם כמו שבא במורגש, אינו משתנה בעצם מהותו. וכידוע ההפרש בין המשכת העצמי להמשכת הארה, שהמשכה שהיא בחי' הארה בלבד, הרי היא משתנית בהמשכתה ממדריגה למדריגה, דהיינו שנעשית מהות מדריגה אחרת, וכמו בכללות ההשתלשלות, שזהו המשכת האור ממדריגה למדריגה מעליון לתחתון, הרי זה משתנה בהמשכה, שנעשה מהות מדריגה בתחתונה. אבל המשכה שהיא בחי' עצמיות, אינה משתנית בעצם מהותה, דעם היות שאינו דומה כמו שהיא בעצם וכמו שהיא בבחי' המשכה, מ"מ, הרי זה העצמי בעצם מהותו. וכמו באדם, בהמשכת המוחין למדות, שכאשר ההמשכה היא הארת המוחין בלבד, בחי' המדות שבשכל, אזי ההמשכה היא באופן שממהות מוחין נעשה מהות מדות. אבל כאשר ההמשכה היא מבחי' עצמות המוחין, הנה גם בהמשכתם במדות הרי הם מהות מוחין ממש. וכן הוא בענין ההשפעה למטה, שכל שאר ההשפעות הגשמיות באים למטה באופן של שינוי המהות, ולכן, אף שאין דבר רע יורד מלמעלה²⁰, מ"מ, כאשר ההשפעה באה למטה יש בה פסולת כו'. משא"כ המשכת המן, שלא היתה בו פסולת²¹, אינה באופן של שינוי המהות, אלא גם כאשר נמשך למטה הרי הוא עצמות התענוג. וכיון שאופן ההמשכה הוא שהששה מדות בעלייתן בבחי' ג"ר דעתיק הרי הם מתמלאים בשפע זו, ואח"כ בירידתם בבחי' השתלשלות נמשך מהם המן, לכן ההמשכה היא דבר יום ביומו, היינו, שכל מדה משפעת ביומה מה שקיבלה מבחי' עונג העליון. ואין זה דומה לשאר ההשפעות

(20) ראה ב"ר פנ"א, ג.

(21) יומא עה, ב.

(18) ראה ב"ר שם, ה.

(19) ראה גם תו"א בשלח סה, ג. ויקהל

פט, סע"א ואילך.

שהן מסדר השתלשלות שנמשך ממדריגה למדריגה כו', וההשפעה היא ע"י ההתלבשות בבחי' המלכות שמקבלת מכל הספירות (כידוע²² שספירת המלכות נקראת בשם כנסת ישראל, ע"ש שכונסת ואוספת את כל האורות כו'), ולכן יכולה להיות ההמשכה מיום א' לחבירו. משא"כ המן ששרש המשכתו הוא מאוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, וההשפעה היא מהמדות העליונות, שלא ע"י התלבשות ממש בבחי' המלכות, לכן ההמשכה היא דבר יום ביומו, שכל מדה משפעת ביומה כו'.

ה) אמנם לכאורה אין זה מובן, דמאחר ששורש ההמשכה ביום השבת היא מעצמות אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, ולמעלה גם משרש ומקור הזמן, וכאשר נמשך למטה בימות החול, אין זה באופן של התלבשות בסדר השתלשלות, אלא באופן שנמשך למטה עצם האור כמו שהוא בשרשו ומקורו (רק שבא בלבוש גשמי ובבחי' עונג מורגש כו'), א"כ, הרי גם ההמשכה למטה היתה צריכה להיות למעלה מהזמן. וכשם שההמשכה למטה היתה שלא בבחי' מדידה, כמ"ש²³ ולא העדיף המרבה גו', כך היתה צריכה להיות ההמשכה שלא בבחי' הזמן כלל. והיינו, דבכל שאר ההשפעות, להיותן בסדר השתלשלות שבו יש בחי' הזמן, צריכה להיות ההשפעה למטה בבחי' הזמן, משא"כ השפעת המן שהוא בבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות, ולמעלה מהזמן. וא"כ, אינו מובן, למה המן דוקא הי' באופן דדבר יום ביומו.

אך הענין הוא, דהנה, כל ההשפעות שהם מבחי' ההשתלשלות הם באופן שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, והו"ע העלאת מ"ן שע"י עבודת הבירורים כו', ולכן הם מיום א' לחבירו, אבל המן הוא בבחי' אתערותא דלעילא מצ"ע, שלא ע"י עבודת הבירורים, ולכן הוא דבר יום ביומו דוקא. וכמו עד"מ מה שמרויח האדם בעבודה ויגיעה שלו, יכול להרויח ביום א' על כמה ימים, וכמו"כ בתבואות הארץ, דעובד אדמתו ישבע לחם²⁴, הרי זה בא בזמן א' על כמה זמן. אבל מה שנותנים לו במתנה, שלא ע"י עבודה ויגיעה, הרי כמה שנותנים יש לו כו'. וכיון שהשפעת המן היא למעלה מבירורים, אלא בדרך מתנה מלמעלה, לכן הי' זה באופן דדבר יום ביומו, שבכל יום נמשכה המתנה מלמעלה, ולא יהיב ולא יוזף מיומא לחברי'. ונמצא, שלפי שהמשכת המן היתה בשבת

23) בשלח טז, יח.

24) משלי יב, יא. כח, יט.

22) ראה פרדס שער כג (שער ערכי

הכינויים) ערך כנסת ישראל.

דוקא, שזהו משום ששרש המשכתו הוא מבחי' פנימיות עונג העליון, שהמשכה זו יכולה להיות רק בשבת, כאשר ז"א עולה בבחי' עתיק (כנ"ל), הרי ההמשכה היא בבחי' מתנה, בחי' אתעדל"ע מצ"ע, ולכן היתה ירידת המן למטה באופן דדבר יום ביומו דוקא. וזהו הביאור במאמר הזהר הנ"ל (ס"ג) שב' הענינים תלויים זב"ז, שלפי שהמשכת המן למעלה היא בשבת דוקא, לכן ירידתו למטה בימות החול היא באופן דדבר יום ביומו דוקא.

ו) **והנה** ענין המן, ששורש המשכתו מבחי' העונג העצמי הבלתי מורגש, כפי שהוא בתורה, הו"ע פנימיות התורה, וזהו שהמן הוא מאכל של רעבון, לפי שבלמוד פנימיות התורה הוא באופן שאינו מושג המהות כו', וכפי שמבאר במאמר²⁵ שיש מעלה בגליא של תורה, ששם מושג המהות ממש²⁶, ומוסיף²⁷: וע"כ מי שמורגל בלימוד גמרא ופוסקים, כאשר מפסיקין אותו ללימוד פנימיות התורה, אינו מוצא בזה עונג, מפני שאינו משיג מהות הדבר, רק ידיעת המציאות לבד כו'. ובאמת ידיעת המציאות דפנימיות התורה שהיא ידיעת אלקות, גבהה מעלתה כו', וגם מביאה ללב²⁸ שלם כו'.²⁹ אבל כיון שאינו מושג המהות, לכן נאמר על זה וירעיבך גו'³⁰. ועז"נ למען הודיעך כי לא על הלחם וגו'. והנה, עיקר בחי' לחם הוא לחם מן הארץ, שזהו בחי' השגה ממש. אך גם בחי' עונג העצמי הבא במורגש הוא בחי' לחם, להיותו בבחי' תענוג מורגש עכ"פ. אבל העונג העצמי הבלתי מורגש הוא למעלה מבחי' לחם. וזהו למען הודיעך וגו', שבהשפעת המן היתה הידיעה כי לא על הלחם לבדו גו' כי על כל מוצא פי ה', מוצא פי ה' הוא מקור פי ה' (וכמו כמוצא מים גו'³¹), והו"ע פנימיות עונג העליון, בחי' פנימיות עתיק, שנמשך ע"י המן³².

דוגמא מוזרה ("א מאדנע דוגמא"). וראה גם בהשיחה שלאחרי המאמר סט"ז (לקמן ע' 204).

28) ע"פ דברי הימים־א כח, ט.

29) תניא קו"א קנו, ב.

30) נתבאר בארוכה בד"ה ויענך וירעיבך הב' (לקמן ע' 188 ואילך).

31) ישע"י נח, יא.

32) חסר סיום המאמר (החו"ל).

25) סד"ה ויענך וירעיבך תרע"ה (המשך תער"ב שם ע' א'צט).

26) כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף — ע"ד הצחות — שגם בנגלה דתורה יכול להיות הלימוד באופן שהוא מונח ושקוע כ"כ בעצם המושכל, עד ששוכח אודות מציאות השור והחמור כו'.

27) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שזוהי